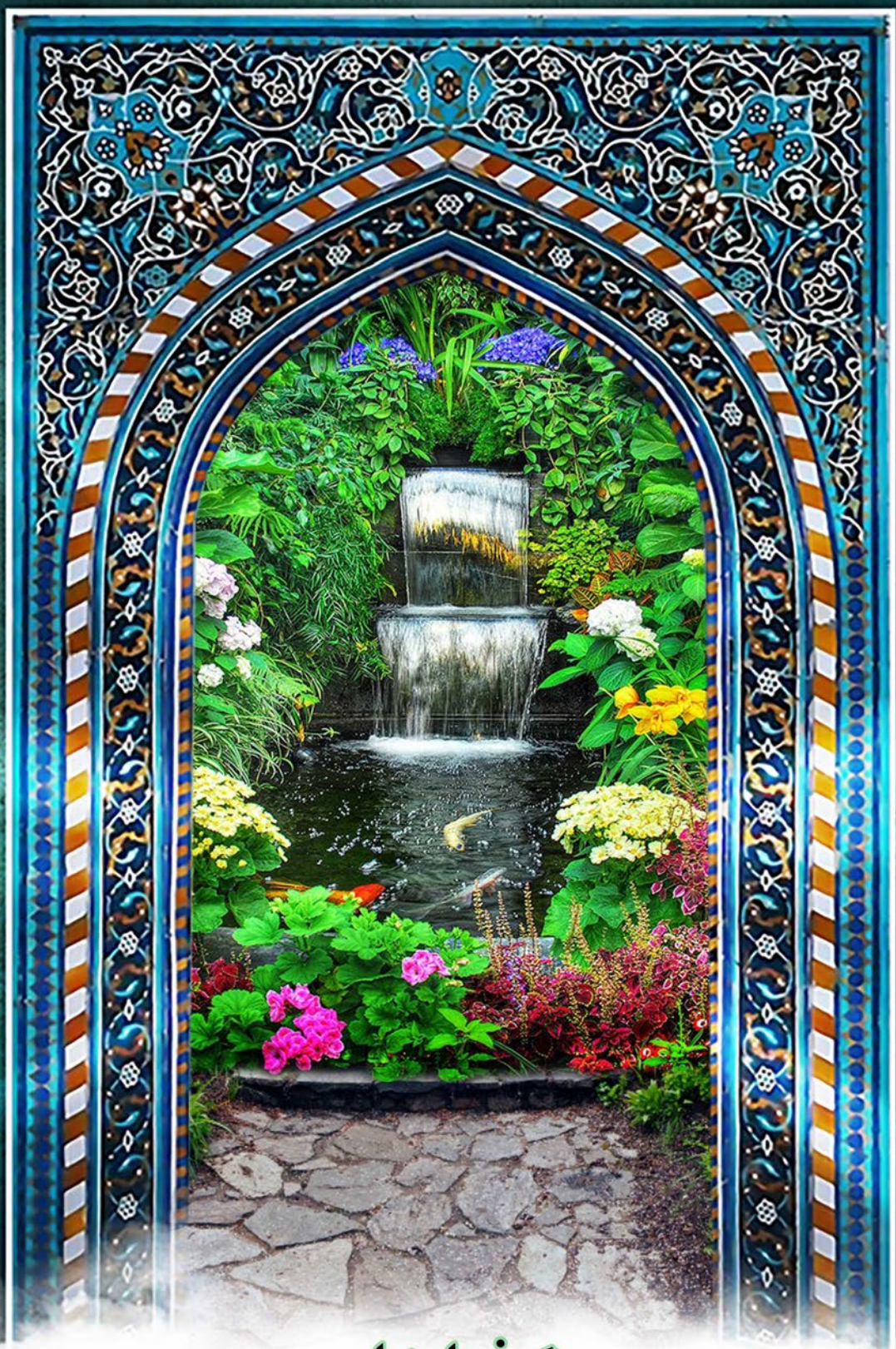

گفتارهای

مِنْصُورِ هَاشِمِی خراسانی

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ مشاغل و مکاسب حرام

بسم الله الرحمن الرحيم

هشت گفتار از آن جناب درباره‌ی غنا، موسیقی و رقص

۱. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَبِيبٍ الطَّبْرِيُّ، قَالَ: سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ الْهَاشِمِيَّ الْخُرَاسَانِيَّ عَنِ اسْتِمَاعِ الْغِنَاءِ، فَقَالَ: إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ لَا يَسْمَعُونَ لَعْوًا وَلَا تَأْثِيمًا! قُلْتُ: وَمَا اللَّعْوُ؟ قَالَ: صَوْتُ الطَّيِّشِ، قُلْتُ: وَمَا التَّأْثِيمُ؟ قَالَ: قَوْلُ الزُّورِ وَلَهُوَ الْحَدِيثُ!

ترجمه‌ی گفتار:

عبد الله بن حبيب طبری ما را خبر داد، گفت: از منصور هاشمی خراسانی درباره‌ی شنیدن غنا پرسیدم، پس فرمود: اهل بهشت لغو یا تأثیمی نمی‌شنوند! گفتم: لغو چیست؟ فرمود: صدای سبکسری، گفتم: تأثیم چیست؟ فرمود: سخن یاوه و گفتار لاهو!

شرح گفتار:

گفتار آن جناب که «اهل بهشت لغو یا تأثیمی نمی‌شنوند» اشاره به گفتار خداوند درباره‌ی آنان است که فرموده است: ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَعْوًا وَلَا تَأْثِيمًا﴾؛ «در آن لغو یا تأثیمی نمی‌شنوند» و مراد آن جناب از «صَوْتُ الطَّيِّشِ»؛ «صدای سبکسری»، موسیقی برخاسته از سبکسری یا برانگیزاننده به آن است که معمولاً ریتم تندی دارد و شنونده را از حالت وقار و متانت خارج می‌کند و مراد آن جناب از «قَوْلُ الزُّورِ وَلَهُوَ الْحَدِيثُ»؛ «سخن یاوه و گفتار لاهو» کلمات و جملاتی است که مصداق کفر یا کذب یا هجو یا هزل یا فحش یا استهزاء یا غیبت یا تشبیب (توصیف عاشقانه از زن و مرد) محسوب می‌شوند و گوش سپردن به آن‌ها آثار روانی و تربیتی بدی دارد و از این رو، جایز نیست.

۲. أَخْبَرَنَا صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّبْرَوَارِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ كَلِمَةَ خَبِيثَةٍ

وَصَوْتًا مُطَرَّبًا، فَلَا تَسْمَعُوهُمَا، وَمَنْ يَسْمَعْهُمَا فَإِنَّمَا يَصُبُّ فِي أُذُنِهِ الْحَمِيمُ، وَلَا تَرْفُصُوا، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ رَاقِصٌ وَيُحِبُّ الرَّاقِصِينَ!

ترجمه‌ی گفتار:

صالح بن محمد سبزواری ما را خبر داد، گفت: شنیدم منصور می‌فرماید: هرآینه خداوند سخنی آلوده و آوایی طرب‌انگیز را مبعوض می‌دارد، پس به آن دو گوش نسپارید و هر کس به آن دو گوش می‌سپارد جز این نیست که در گوشش آب سوزان ریخته می‌شود و رقص نکنید؛ چراکه شیطان رقص کننده است و رقص کنندگان را دوست می‌دارد!

شرح گفتار:

به نظر می‌رسد مراد آن جناب از «هر کس به آن دو گوش می‌سپارد جز این نیست که در گوشش آب سوزان ریخته می‌شود» این است که «سخنی آلوده و آوایی طرب‌انگیز» به منزله‌ی «آب سوزان» است و با این وصف، شنیدن آن دو به ریختن «آب سوزان» در گوش می‌ماند که به بدن آسیب‌های جدی می‌رساند، نه اینکه هر کس به آن دو گوش می‌سپارد، در گوشش آب سوزان دوزخ ریخته می‌شود، هر چند آن نیز محتمل است و می‌تواند تجسم این عمل ناشایست باشد. همچنین، گفتار آن جناب درباره‌ی رقص، ناظر به رقص‌های شهوانی است که معمولاً در مجالس گناه انجام می‌شوند و با پیچ و تاب دادن به اعضاء جنسی همراهند، نه برخی رقص‌های عرفانی و محلی که این گونه نیستند؛ چنانکه از فقره‌ی ۸ دانسته می‌شود.

۳. أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّالِقَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ يَقُولُ: لَا يَحِلُّ لِمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَفْرُسَ أُذُنَيْهِ لِلْكَفْرِ وَلَا لِلْفُسُوقِ وَلَا لِلصَّوْتِ الَّذِي يَسْتَخْفُهُ، فَإِنَّ ذَلِكَ يُوهِنُ عَقْلَهُ وَإِذَا وَهِنَ عَقْلُهُ اقْتَرَنَ بِهِ الشَّيْطَانُ ﴿وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا﴾^۱!

ترجمه‌ی گفتار:

احمد بن عبد الرحمن طالقانی ما را خبر داد، گفت: شنیدم منصور می‌فرماید: برای کسی که به خداوند و روز واپسین ایمان دارد حلال نیست که گوشش را برای کفر یا فسق یا آوایی که او را سبک می‌سازد بگستراند؛ چراکه آن عقل او را سست می‌گرداند و چون عقل او سست گردید، شیطان قرینش می‌شود «و هر کس شیطان قرینش باشد برایش قرین بدی است»!

۴. أَخْبَرَنَا بَعْضُ أَصْحَابِنَا، قَالَ: كُنْتُ أَصْنِي لِلْغِنَاءِ فَدَخَلْتُ عَلَى الْمَنْصُورِ، فَتَنَظَّرَ إِلَيَّ نَظْرَةً فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ لِلشَّيْطَانِ: ﴿وَاسْتَفْزِرْ مِنِّي اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ﴾^۱، أَتَدْرِي مَا صَوْتُهُ؟ قُلْتُ: لَا جُعِلْتُ فِدَاكَ، قَالَ: ذَاكَ الْغِنَاءُ يَسْتَفْزِرُ بِهِ مَنْ يُصْغِي لَهُ فَمَنْ أَصْغَى لَهُ فَقَدْ أَصْغَى لِصَوْتِ الشَّيْطَانِ وَإِنَّ صَوْتَهُ يُمْرِضُ الْقَلْبَ وَيَنْقُصُ الْإِيمَانَ وَيَذْهَبُ بِنُورِ الْوَجْهِ، فَإِيَّاكَ أَنْ تُصْغِيَ لِلْغِنَاءِ! ثُمَّ سَكَتَ حَتَّى أَرَدْتُ أَنْ أَقُومَ مِنْ عِنْدِهِ فَقَالَ: إِنَّ الشَّيْطَانَ يَتَّخِذُ مِنْكُمْ شَرِيكًا وَلَوْلَا فَانْظُرُوا كَيْفَ تَعْمَلُونَ!

ترجمه‌ی گفتار:

یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت: من به غنا گوش می‌سپردم، پس به محضر منصور رسیدم، پس به من نگاهی افکند و فرمود: هرآینه خداوند بلندمرتبه به شیطان فرمود: «وهر کس از آنان که می‌توانی را با صدای خود تحریک کن»، آیا می‌دانی که صدای او چیست؟ گفتم: نه، فدایت شوم، فرمود: آن غنا است، با آن هر کسی که به آن گوش می‌سپارد را تحریک می‌کند، پس هر کس به آن گوش می‌سپارد به صدای شیطان گوش سپرده است و هرآینه صدای او دل را بیمار می‌کند و ایمان را می‌کاهد و نور چهره را می‌زداید، پس بپرهیز از اینکه به غنا گوش بسپاری! سپس سکوت کرد تا اینکه خواستم از نزد او برخیزم، پس فرمود: هرآینه شیطان از شما شریکی و فرزندی می‌گیرد، پس بنگرید که چگونه عمل می‌کنید!

۵. أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الدَّامَغَانِيُّ، قَالَ: نَهَانِي الْمَنْصُورُ عَنِ اسْتِمَاعِ الْغِنَاءِ الْمَحْرَمِ، فَقُلْتُ: وَهَلْ أَعْرِفُ الْغِنَاءَ الْمَحْرَمَ إِلَّا بَعْدَ اسْتِمَاعِهِ؟ فَقَالَ: اسْتَمِعِ الْقَوْلَ فَإِذَا أَحْسَسْتَ مِنْهُ كُفْرًا أَوْ فُسُوقًا فَأَعْرِضْ عَنْهُ؛ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: ﴿إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ﴾^۲ وَيَقُولُ: ﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ﴾^۳!

ترجمه‌ی گفتار:

علی بن اسماعیل دامغانی ما را خبر داد، گفت: منصور من را از گوش فرا دادن به غنای حرام نهی فرمود، پس گفتم: آیا غنای حرام را جز بعد از گوش فرا دادن به آن می‌شناسم؟! پس فرمود: به هر سخن گوش فرا بده، پس هرگاه از آن کفری یا فسقی احساس کردی، از آن روی بگیر؛ هرآینه خداوند بلندمرتبه می‌فرماید: «هرگاه شنیدید که به آیات خداوند کفر گفته می‌شود و استهزاء می‌شود با آنان ننشینید» و می‌فرماید: «و چون لغو را بشنوند از آن روی بگیرند».

شرح گفتار:

از این گفتار نورانی دانسته می‌شود که اصل در شنیدن سخنان - هر چند آهنگین باشند -

۱. الإسراء / ۶۴

۲. النساء / ۱۴۰

۳. القصص / ۵۵

جواز است، تا آن گاه که حرمت آن معلوم شود و با این وصف، انسان می‌تواند به هر آوازی گوش بسپارد، تا آن گاه که در آن کفر یا فسقی احساس کند. آن گاه واجب است که از آن روی بگیرد.

۶. أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ عُبَيْدٍ الْحُجْنِدِيُّ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ الْمَنْصُورِ فِي قَرْيَةٍ فَجَلَسْنَا تَحْتَ شَجَرَةٍ لِنَسْتَرِيحَ سَاعَةً فَجَاءَ مِنْ بَعْضِ الْبُيُوتِ صَوْتُ مِنَ الْمَوْسِيقَى هَادِئٌ لَا كَلَامَ مَعَهُ فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، لَوْ شِئْتُ لَمَرَرْنَا! قَالَ: لَا حَرَجَ، قُلْتُ: إِنِّي سَمِعْتُكَ تَنْهَى عَنْ هَذَا، قَالَ: إِنِّي مَا نَهَيْتُ عَنْ هَذَا وَلَكِنِّي نَهَيْتُ عَنِ الْمُنْكَرِ، ثُمَّ قَالَ: لَا بَأْسَ بِالْمَوْسِيقَى إِذَا لَمْ يَكُنْ مَعَهَا كَلَامٌ فَإِنَّمَا هِيَ أَصَوَاتٌ كَأَصَوَاتِ الطَّيْرِ وَلَا بَأْسَ بِهَا إِذَا كَانَ مَعَهَا كَلَامٌ حَقٌّ، فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَلَا تُضَيِّقُوا كَمَا ضَيَّقَ الْخَوَارِجُ!

ترجمه‌ی گفتار:

هاشم بن عبید خجندی ما را خبر داد، گفت: به همراه منصور در روستایی بودم، پس در زیر درختی نشستیم تا ساعتی استراحت کنیم، پس از برخی خانه‌ها صدای موسیقی ملایمی آمد که کلامی با آن نبود، پس گفتم: فدایت شوم، اگر بخواهی عبور می‌کنیم! فرمود: تنگنایی نیست، گفتم: من شنیدم که تو از این نهی می‌کنی، فرمود: من از این نهی نکردم، بلکه از منکر نهی کردم، سپس فرمود: موسیقی هرگاه به همراهش کلامی نباشد اشکالی ندارد؛ چراکه آن اصواتی مانند اصوات پرندگان است و هرگاه به همراهش کلام حقی باشد اشکالی ندارد، پس از خداوند تا جایی که می‌توانید پروا کنید و تنگ نگیرید چونانکه خوارج تنگ گرفتند!

شرح گفتار:

از این گفتار آن جناب برداشت می‌شود که موسیقی بی‌کلام مطلقاً اشکالی ندارد، بلکه حکم آن حکم اصوات پرندگان است، همچنانکه برداشت می‌شود موسیقی همراه با کلام حق نیز اشکالی ندارد، ولی با توجه به عبارت «از برخی خانه‌ها صدای موسیقی ملایمی آمد» در صدر این گفتار و با توجه به سایر گفتارها، باید آن را بر موسیقی ای حمل کرد که سبکسرانه یعنی موهن و محرک نیست.

۷. أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْهَرَوِيُّ، قَالَ: قَالَ لِي الْمَنْصُورُ: إِنِّي سَمِعْتُ نَعْمَةً حَسَنَةً لَا لَعْوَ فِيهَا وَلَا تَأْنِيْمَ، فَحَسِبْتُهَا مِنْ نَعَمَاتِ الْجَنَّةِ! قُلْتُ: أَفَيُعْجِبُكَ شَيْءٌ مِنَ النَّعْمَةِ؟! قَالَ: إِنَّهَا إِذَا اعْتَدَلَتْ وَلَمْ يَكُنْ فِيهَا كَذِبٌ وَلَا هَجْوٌ وَلَا فُحْشٌ وَلَا تَشْيِيبٌ، فَلَا يَكْرَهُهَا إِلَّا الْحِمَارُ!

ترجمه‌ی گفتار:

محمد بن عبد الرحمن هروی ما را خبر داد، گفت: منصور به من فرمود: من آوازی نیکو شنیدم که نه لغوی در آن بود و نه گناه‌انگیزی، پس پنداشتم که از آوازه‌های بهشت است! گفتم: آیا پس

چیزی از آواز تو را خوش می آید؟! فرمود: آن هرگاه معتدل باشد و در آن کذبی یا هجوی یا فحشی یا تشبیبی نباشد، از آن بدش نمی آید مگر الاغ!

۸. أَخْبَرَنَا عَيْسَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْجَوْزْجَانِيُّ، قَالَ: سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ عَنِ التَّغْمَةِ وَالْمُوسِيقَى فِي ذِكْرِ اللَّهِ وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ، فَقَالَ: لَا بَأْسَ بِهَا، إِنَّ فِي الزُّبُورِ مَكْتُوبًا: سَبِّحُوا اللَّهَ فِي قُدْسِهِ، سَبِّحُوهُ حَسَبَ كَثْرَةِ عَظَمَتِهِ، سَبِّحُوهُ بِصَوْتِ الصُّورِ، سَبِّحُوهُ بِرَبَابٍ وَعُودٍ، سَبِّحُوهُ بِدُفٍّ وَرَقَصٍ، سَبِّحُوهُ بِأَوْتَارٍ وَمِزْمَارٍ، سَبِّحُوهُ بِصُنُوجِ التَّصْوِيتِ، سَبِّحُوهُ بِصُنُوجِ الْهَتَافِ! ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الصُّوفِيَّةَ يَخْلُطُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ!

ترجمه ی گفتار:

عیسی بن عبد الحمید جوزجانی ما را خبر داد، گفت: از منصور درباره ی آواز خواندن و ساز نواختن در ذکر خداوند و ستایش او پرسیدم، پس فرمود: اشکالی ندارد، هرآینه در زبور مکتوب است: خداوند را در قدسش بستاید! او را به فراخور عظمت بسیارش بستاید! او را با نوای شیپور بستاید! او را با چنگ و بربط بستاید! او را با دف و رقص بستاید! او را با سازهای زهی و نی بستاید! او را با سنجها بستاید! او را با سنجهای بلند آوا بستاید! سپس فرمود: هرآینه صوفیان حق را به باطل می آمیزند!

شرح گفتار:

هنگامی که آن جناب، آواز خواندن، ساز نواختن و رقص کردن در ذکر خداوند و ستایش او را جایز دانست، به یاد آورد که صوفیان، این کارها را انجام می دهند. از این رو، فرمود: «هرآینه صوفیان حق را به باطل می آمیزند» تا به این نکته توجه دهد که همه ی کارهای آنان باطل نیست، بل آنان کارهای حق را به کارهای باطل می آمیزند و مثلاً آواز خواندن، ساز نواختن و رقص کردن در ذکر خداوند و ستایش او که فی حدّ نفسه اشکالی ندارد را با باورهای خرافی، اشعار صوفیانه، اذکار خودساخته و حرکات غیر متعارف همراه می کنند که اشکال دارد.

برای خواندن توضیحات بیشتر درباره ی احکام غنا، موسیقی و رقص، به پرسش و پاسخ ۱۷۸ و ۴۶۳ مراجعه کنید.

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصورهاشمی خراسانی

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصورهاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.

صفحه پرسش و پاسخ

صفحه انتشارات

صفحه کانال تلگرام

صفحه فیسبوک

لینک مطلب